РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології

Кафедра практики англійської мови

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра іноземних мов

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ”

Кафедра індоєвропейських мов

“Сучасні проблеми германського та романського мовознавства”

Матеріали

Міжнародної науково-практичної

конференції

Рівне

2016

ББК 81.0
С 91
УДК 81

Сучасні проблеми германського та романського мовознавства: *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 15 квітня 2016 року, Рівне. – 510, [2]с.*

До збірника увійшли матеріали Міжнородної науково-практичної конференції "Сучасні проблеми германського та романського мовознавства", присвячені актуальним напрямкам досліджень у галузі філології та методики викладання мов.

Матеріали збірника можуть бути корисними для науковців, дослідників, лінгвістів, аспірантів, пошукувачів, викладачів та студентів вищих мовних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практики англійської мови (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Бігунова Світозара Анатоліївна – кандидат психологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, ректор Рівненського державного гуманітарного університету

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор, декан факультету іноземної філології (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ковальчук Інна В'ячеславівна – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри індоєвропейських мов (Національний університет "Острозька академія");

Губіна Алла Михайлівна – кандидат психологічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри іноземних мов (Луцький національний технічний університет);

Воробйова Людмила Михайлівна – кандидат філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Калініченко Михайло Михайлович – кандидат філологічних наук, доцент, старший судовий експерт ЛНДІСЕ (Рівненський державний гуманітарний університет)

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 3 від 31.03.2016 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

Kleinschreibung und ohne Interpunktion benutzt). Die Tatsache, dass der Roman primär als Film gedacht wurde scheint hier auch seinen Einfluss auf die Wahl und die Benutzung des Zitats zu haben. Somit endet diese Untersuchung nicht, sondern macht ein noch breiteres Feld auf.

Literaturverzeichnis:

- Ulrich Plenzdorf: Die neuen Leiden des jungen W. . Suhrkamp Taschenbuch 1976.
- Johann Wolfgang Goethe: Die Leiden des jungen Werthers. Reclam, 1999.
- Goethes Werther: Kritik und Forschung. Hrsg. Von Hans Peter Hermann. Darmstadt, 1994.
- Hermann Meyer: Das Zitat in der Erzählkunst. Fischer Taschenbuch Verlag, 1988.
- Jörg Helbig: Intertextualität und Markierung. Universitätsverlag Heidelberg, 1996.
- Dubravka Oraić Tolić: Das Zitat in der Literatur und Kunst. Böhlau Verlag, 1995.
- Mark-Oliver Carl: (Un-) Stimmigkeiten bei Ulrich Plenzdorf. Peter Lang Verlag, 2008.
- Susanne Rinner: The German Student Movement and the Literary Imagination: Transnational Memories of Protest and Dissent. Protest, Culture & Society, 2013.
- The Year's Work in Modern Language Studies. Modern Humanities Research Association, Vol. 72, 2012.

УДК 413.13(43)

А.В.Фрідріх
Рівне

ОСОБЛИВОСТІ СЕМАНТИКИ АНГЛІЙСЬКИХ ОНІМІВ У ТВОРАХ АГАТИ КРІСТІ

У статті проаналізовано власні імена, використані Агатою Крісті у своїх творах. Обґрунтовано, що їх вибір є не випадковим, а служить меті глибшого розкриття теми та ідеї творів; вони є не тільки засобом творення художнього фону твору, який яскраво і точно відображає картину життя сучасного англійського суспільства, але й служать джерелом для вивчення культури, історії, традицій Великобританії.

Ключові слова: *оніми, власні імена, символічне значення, семантична класифікація, символічні антропоніми, символічні топоніми.*

В наш час власні імена стають опорними точками в міжмовній комунікації і, тим самим, у вивченні іноземної мови. Існує ілюзія того, що власні імена (ВІ) не вимагають особливої уваги у вивченні англійської мови. Такий підхід є помилковим. ВІ дійсно допомагають подолати мовні бар'єри, але у своєму мовному середовищі вони мають складну смислову структуру, унікальні особливості форми та етимології, численні зв'язки з іншими одиницями та категоріями мови. Під час передачі ВІ іншою мовою велика частина цих властивостей втрачається. Якщо не знати або ігнорувати ці особливості, то передача ВІ на іншу лінгвістичну основу може не полегшити, а, навпаки. ускладнити ідентифікацію носія імені [1, 62].

Питання про ВІ виникає і в тому випадку, коли читач або перекладач стикається з символічними іменами та прізвищами. Закладена в них смислова й емоційна інформація має бути виявлена під час перекладу і втілена у новій формі. Символічне ім'я вимагає від читача розуміння його внутрішньої форми і сприйняття його образності. Читач тексту перекладу втрачає можливість так повно, як читач оригіналу, насолодитися всією своєрідністю книги, її духом, відчути тонкі відтінки сенсу, зрозуміти жарти, засновані на двоякому тлумаченні якого-небудь прізвища або географічної назви.

Актуальність теми визначається необхідністю подальшої розробки теоретичних положень ономастики з одного боку, та семантики ВІ – з іншого. Оскільки символічні власні імена (СВІ) через особливості їхньої семантики не виділялися як окрема група ВІ, це не могло не вплинути на

рівень їх дослідженості. Хоча дослідження будувалося з урахуванням загальних тенденцій дослідження семантики і функціонування мовних елементів, воно була виконана в руслі лінгвокраїнознавчих досліджень, актуальність яких є беззаперечною.

Об'єктом дослідження є символічні власні імена, вибрані з творів англійської художньої літератури, а саме Агати Крісті. **Предметом дослідження** є семантичні властивості цих символічних власних імен.

Метою роботи є опис і пояснення особливостей семантики символічних власних імен та визначення їх функцій у художніх текстах А.Крісті. Огляд стану проблеми показав, що для досягнення мети необхідно вирішити такі **завдання:** розкрити роль і значення СВІ для лінгвокраїнознавчих та семантичних досліджень; встановити семантичні особливості СВІ.

ВІ настільки численні та різноманітні за своїм лексичним значенням і структурою, що абсолютно природно постає питання про їх систематизацію. У лінгвістичній літературі, як вітчизняній, так і зарубіжній, робилися численні спроби дати різні варіанти класифікації ономастичної лексики (В.Бондалетов, М.Морозова, В.Петрунина, А.Реформатський, А.Смирницький, А.Суперанська, М.Шарашова та інші). Ці класифікаційні схеми дуже різноманітні і часом значно відрізняються одна від одної. Немає єдиної думки відносно прізвиськ, псевдонімів, кличок тощо. Сюди ж відносяться назви місяців і днів тижня, свят і національностей. Те, що їх об'єднує – всі ВІ вони пишуться з прописної букви, а якщо назва складається з декількох слів, то усі слова пишуться з прописної букви, за винятком артиклів, прийменників та сполучників.

Останнім часом багато лінгвістів говорять про особливе положення онімів у контексті художнього твору: ВІ наділяється автором багатством і різноманітністю асоціативних зв'язків, які розкриваються в контексті твору [2], [3]. Стає очевидним, що вивчення мови художньої літератури неможливе без дослідження власних назв, що знаходяться в тому чи іншому тексті.

Літературна ономастика вивчає особливості вживання ВІ в тексті художнього твору і за його межами. Учені неодноразово підкреслювали, що під час дослідження будь-якого тексту треба підходити до нього з різних сторін, враховуючи різні аспекти лінгвістичного аналізу. Так, аналіз лише літературної ономастики без урахування специфіки художнього тексту буде дещо однобоким і малоефективним. Щоб дослідження носило цілісний характер, потрібний також і лінгвістичний аналіз (як загальна характеристика) усього літературного твору.

“Організуюча роль ономастичного простору в структурі художнього тексту зумовлюється системністю цього простору: групуванням власних імен за лексичними розрядами в залежності від семантичної функції, за словотворчими особливостями, стилістичною приналежністю, відношенням до категорії узуальності, мірою експресивності”, – відмічає О.Леонович [4, 3]. Усе це відбивається в художньому творі і грає конструктивну роль в передачі людських відносин, відтінків інтимності, офіційності, вікових оцінок й інших модальних характеристик.

Деякі дослідники, що займаються проблемами літературної ономастики, вказують на її специфіку у відношенні до ономастики в цілому. Так, О.Карпенко виділяє декілька її істотних ознак:

1. Вторинність літературної ономастики. Загальномовна система дає письменникові свої моделі і норми відповідно до місця, часу і соціального середовища.
2. Літературна ономастика народжується на основі вільного творчого пошуку, вибору, здійснюваного письменником відповідно до жанру і стилю тексту, – на відміну від природного і тривалого історичного розвитку реальної ономастики в певному соціальному середовищі і мові народу. Літературна і реальна ономастики мають різні причини появи.
3. Літературна ономастика виконує стилістичну функцію. Власне ім’я в звичайній мовній комунікації називає, щоб розрізняти об’єкти, а власне

ім’я в художній мові цю диференційну функцію поєднує з естетичною, образною функцією і підкоряється їй.

4. Якщо реальна ономастика належить цілому словниковому складу мови, топонімічному масиву, то літературна ономастика – це факт мови, і не просто мови, а мови художньої, оскільки функції ВІ у повсякденній і художній мовах абсолютно різні.
5. Літературно-художній твір завжди має заголовок, який є головним компонентом ономастичного простору [2, 15].

Власні імена відіграють важливу роль у пізнанні історії, культури, мови народу тієї чи іншої країни. Англійські ВІ дуже мало вивчені з точки зору соціолінгвістики та лінгвокраїнознавства. До цього часу залишаються питання щодо функціонування їх в якості соціальних знаків. Ситуація ускладнюється відсутністю країнознавчих довідників з англійської антропонімії, а також недоліками існуючих антропонімічних словників, у яких енциклопедична інформація імен, їх соціально-історичні та соціокультурні ознаки наведені лише частково.

В художньому творі ім’я персонажа виконує роль маркера його психологічної, ідеологічної відокремленості, окремої життєвої позиції, певного місця в соціумі.

Якщо той чи інший літературний персонаж відображено у письменника влучно, то в уявленні читача образ героя та його риси будуть пов’язані з одним словом – іменем героя. Ім’я виступає основою образу, а образи, в свою чергу, взаємодіють один з одним, створюючи систему образів твору, і входять до системи образних засобів. Розвиток, пересування, поєднання образів і складають структуру художнього твору.

Тісний взаємозв’язок образу та імені персонажа підтверджує зміна функцій ВІ персонажів на основі зміни самих образів. Для літератури XVIII і XIX століть були характерні символічні власні імена, які вказували на якусь рису характеру або зовнішності персонажу. В їх основі – натяк, асоціація, метафоричний перенос.

У сучасному художньому творі велику роль відіграє асоціативність ВІ. Вибираючи ім’я і прізвище своєму герою, автор художнього твору має брати до уваги всі фактори, поєднані з функціонуванням імені в суспільстві та літературі. Авторська індивідуальність багато в чому визначає цей вибір, і успіх або невдача твору залежить від яскравості та легкості запам’ятовування образів героїв, а отже, і від точності та виразності їх імен.

Дослідження вказує на те, що антропоніми утворюють організовану сукупність одиниць, пов’язаних між собою системними відносинами. Автор обирає ім’я героя, виходячи із задуму твору та враховуючи потенціал і статус персонажу. У ході розвитку сюжету з іменем персонажу починають виникати певні відомості про нього: враження від нього, його зовнішній вигляд, характер, соціальне положення тощо. Поступово ім’я становиться свого роду “контейнером” усієї інформації про персонаж.

Дослідження розкриває функціонування СВІ у сучасному англійському романі. СВІ-антропоніми в художньому тексті є актуалізаторами категорії персонажа, знаками окремих осіб, і це придає єдності всім випадкам застосування цього імені. Імена створюють центр, який поєднує всі нюанси описання, мовні характеристики, ситуативні рольові позиції у відношенні до інших персонажів, описання дій персонажів, дані про їх переживання та соціальне положення, які створюють образ персонажу. За ім’ям персонажу у читача поступово формується уявлення про його особистість.

Нами було проаналізовано твори Агати Крісті і їх результати наведені нижче. У проаналізованих творах Агати Крісті “The Labours of Hercules”, “The Mystery of King’s Abbot”, “The ABC Murders”, “Ten Little Niggers”, “Accident”, “Strange Jest”, “The Million Dollar Bond Robbery” була зафіксована доволі значна кількість ВІ – 276 одиниць. За семантичним принципом ми розділили їх на три основні групи.

1. **Відтопонічні англійські прізвища** або за місцем проживання – **Localities** [3], [4]. Ці прізвища утворені від прізвиськ, які, в свою чергу, походять від англійських, французьких та інших топонімів: назв графств, провінцій, міст,

сіл, земельних угідь, полів, пагорбів тощо. Подібні прізвиська вказували на походження їх власників з певної місцевості, міста чи селища (в наш час прізвище, як правило, не є показником територіальної приналежності людини). Це добре проілюстровано в детективі “The Mystery of King’s Abbot” в діалозі двох персонажів, один з яких носить відтопонімічне прізвище *Ken: “Your name, it is Charles Kent”, said Poiro . “Where were you born?” The man stared at him, then he grinned. “I’m a full – blown Britisher all right, he said. “Yes”, said Poirot meditatively, “I think you are. I fancy you were born in Ken”. The man stared. “Why’s that? Because of my name? What’s that to do with it? Is a man whose name is Kent bound to be born in that particular county?” [7,161].*

В основі подібних прізвищ могли знайти своє відображення будь-які топографічні особливості тієї чи іншої місцевості. Агата Крісті використала кілька прізвищ, які вказують на особливості ландшафту певної території, наприклад прізвище *Blore*, яка зустрічається в детективі “Ten Little Niggers”*: “Mr. Blore was in the slow train from Plymouth” [9,161].* Топонім з такою назвою знаходиться в графстві Стаффордшир. Ця назва утворена від давньоанглійського слова *blor,* що означає *“пагорб”.*

Інше прізвище з подібним значенням було використане А.Крісті у творі “The ABC Murders”: *“Now, Mr.Downes, will you tell us in your own words what happened" [8, 113].* Це прізвище походить від топоніма Down (Девоншир) або Downe (Кент), які в свою чергу утворені від давньоанглійського слова *dun – “височина, пагорб, гора”.*

Прізвище *Ridgeway* показує те, що його власник жив на горі, височині: у перекладі *ridge* означає *“гірський хребет”.* Це прізвище було використане А.Крісті в оповіданні “The Million Dollar Bond Robbery”. *Philip Ridgeway* “пройшов” складний шлях. Його підставили його ж начальники. Але Еркюль Пуаро як завжди знову прийшов на допомогу і розставив все на свої місця.

Один з персонажів твору “Ten Little Niggers” має цікаве прізвище *Hamilton*, ось наприклад: *“Vera Elizabeth Claythorne, that on the 11th day of August, 1935, you killed Cyril Ogilvie Hamilton” [77, 176].*

Розглянемо джерела походження цього прізвища. По-перше, це прізвище могло походити від топоніма Hambleton (Йоркшир, Ланкошір), який був утворений від двох англосакських слів: *hamel – "нерівний, грубий, зморшкуватий" + tun "огорожа, огорожа навколо будинку; будинок з ділянкою землі; садиба, маєток, село, місто"*. По-друге, воно могло бути утворене від іншого топоніма — Hambleden (Бакінгемшир), який також має давньоанглійське походження. По-третє, від топоніма Hambledon (Гемпшир, Дорсетшир, Суррей). Обидва топоніма мають такий же перший компонент, як і топонім Hambleton, а саме hamel.

Різниця ж криється у других компонентах: Hambleden [ін-англ. hamel + denu – "долина, балка"], Hambledon [ін-англ.hamel + dun – "височина, пагорб, гора"].

Багато прізвищ, які використала Агата Крісті у своїх творах, пов'язані з водою, різними водоймами, починаючи від струмка і закінчуючи морем. У детективі "The Mystery of King's Abbot" зустрічається тільки одне таке прізвище *Bourne*. *"Ursula Bourne may have killed Mr. Ackroyd, but I confess I can see no motive for her doing so" [7, 104]*. Це прізвище походить від давньоанглійського слова *burna*, що означає *"струмок"*.

Прізвище *Nesbit* утворена від топоніма Nesbit (Нортумберленд), який утворився від середньоанглійського слова *nese – "нос"* і давньоанглійського слова *bynt – "вигин, вигин річки; бухта"*.

У творах Крісті зустрічаються і такі прізвища, які вказують на рослинність у даній місцевості. В детективі "The Mystery of King's Abbot" двоє поліцейських носять саме такі прізвища, *"Superintendent Hayes, who met us, had worked with Poirot over some case long ago" [7, 159] , "I want Colonel Melrose to see everything exactly as it is" [7, 65]*.

Прізвище *Melrose* має гельське походження і походить від слів *maol rose*, що означає *"відкрита місцевість, поросла вересом"*. Прізвище *Hayes* має два джерела походження. З одного боку, воно може походити від давньоанглійського слова *haeg* у множині, що означає *"огорожа, луг,*

обгороджене місце”. З іншого боку, його джерелом може бути слово *haes,* що означає *“чагарник, підлісок”*.

Схоже значення має прізвище *Kerr*, що походить від скандинавського *kiarr* – “*чагарник на болотистій місцевості”*. Це прізвище носить один з персонажів детектива “The ABC Murders”, *“Dr.Kerr was a competent-looking middle-aged man” [8, 23]*.

Поступово, освоюючи нові землі, люди зводили різні споруди, будували будинки, цілі поселення. Тому джерелами оттопонімічних прізвищ ставали не тільки природні особливості, але і штучні споруди певної місцевості. Подібні значення мають прізвища *Cornaby і Thripp*. Перше прізвище давньоскандинавского походження утворене від слів *Kaercindi + byr – “село”*. Інше прізвище від давньоанглійського слова *thorp*, яке означає *“ферма, село”*. Прізвище *Carnaby* було використане в детективі *“The Labours of Hercules”, “Shan Tung was out for his wall in the Park with Miss Carnaby” [6, 8]*; *Thripp* – у творі “The Mystery of King’s Abbot”, *“Mary Thripp (kitchenmaid) – servants’ Hall” [7, 83]*.

У прізвищах відбивалися навіть найнезначніші будівлі та споруди, наприклад, міст – у прізвіщі *Briggs* [ін-англ. *brygg “міст”*] або *стіг сіна* – у прізвищі *Clegg* [ін-сканд. *Weggi “стіг сіна”*]. Ці прізвища також зустрічаються в творах А. Крісті *“A constable come in. “Yes, Briggs. What is it?” [8, 21]; “Her name is Emmeline Clegg. She married a man and he died a few years ago leaving her a big sum of money” [6, 58]*.

Агата Крісті віддавала перевагу саме відтопонімічним прізвищами, називаючи ними більшість своїх персонажів, що, звичайно, повинно було показати вдумливому читачеві не тільки, як і за яких умов розгорталися події, але і як ті чи інші персонажі пов’язані з часом і простором дії.

2. **Відантропонімічні** (генеалогічні, патронімічні) **англійські прізвища.** Це ВІ, утворені від антропонімів. Найбільш поширений спосіб утворення таких прізвищ – додавання до ВІ суфікса -(e)s, який наближається за значенням до суфікса присвійного відмінка, наприклад: *Rogers* означає *Rogers’s son*. У

аналізованих творах А.Крісті зафіксовано 6 подібних прізвищ, а саме *Davis, Evans, Jacobs, Jones, Rogers, Stevens.* Їх використання можна простежити в таких прикладах: *"Inspector Davis unlocked the door of the lobby" [7, 59]; "Detective Inspector Stevens was here on business" [6, 65]; "It was the duty of Sergeant Jacobs to act as human sieve" [8, 117].*

Інші відантропонімічні прізвища містять суфікс – *son*, що походить від давньоанглійського слова *sunu,* що означає *"син, нащадок".* Прізвище *Anderson*, використане у детективах "The Labours of Hercules" і "The ABC Murders", походить від імені *Andrew* і давньоанглійського *sunu,* наприклад: *"The commissionaire, very stiff and militory, came in and stood to attention, his eyes fixed on Colonel Anderson" [8, 112].*

Агата Крісті також дала своїм персонажам такі прізвища, як *Jameson, Samuelson, Sipson і Thompson*. Ми можемо зустріти ці прізвища в таких прикладах: *"I should have forgotten the whole thing if I hadn't met old Samuelson at the Club" [6, 7]; "Now, then, Jameson, let's hear your story" [8, 112].*

Поряд з давньоанглійським терміном спорідненості *"sunu"* в утворені відантропонімічних прізвищ бере участь і префіксальний формант гельського походження *"mac",* який має те ж саме значення *"син".* Прізвища, що починаються з *"mac"* є відмінною рисою жителів Шотландського нагір'я. Подібний елемент зустрічається в детективі "The Mystery of King's Abbot": *"..there were two letters – both Scotch gentlman . Mr.Bruce MacPherson was one , and the other was Colin MacDonald" [7, 128]*. З'ясуємо етимологію цих двох прізвищ. Прізвище *MacPherson* походить від гельського *Macan Phearsian*, що буквально означає "*син священика, пастора*". Прізвище *MacDonald* походить від гаельского *MacDhomnhuill*, що перекладається як "*син володаря світу*".

Крім елементів шотландського походження Агата Крісті використовувала відантропонімічні прізвища ірландського походження, наприклад: *"The manager, Mrs Harte. Was full of politness" [74,9]; "Let's have the facts, Mr.Hartigan" [8, 118].* Перше прізвище бере свій початок від ірландського *"o'hairt",* а друге – від ірландського *"O'hartagain".* Обидва

слова мають однакове значення і буквально перекладаються як *“нащадок Артура”*.

3. **Прізвища, утворені від різноманітних прізвиськ.** В основі прізвищ часто лежали прізвиська, які давалися людям за якусь відмінну рису, тобто це ті слова, які не входили ні до антропонімічної, ні до топонімічної систем і були загальними. Вони не були постійними, залежали від приналежності до тієї чи іншій особи. У цій групі прізвищ ми виділили кілька підгруп.

1) Прізвища, які вказують на зовнішній вигляд їх носія. В основу подібних прізвищ міг лягти такий важливий аспект зовнішності як фігура, наприклад прізвище *Bail*, використане А. Крісті у творі “The ABC Murders” сходить до середньоанглійського *“bal” – “куля”,* що в переносному значенні значить *“огрядний, товстий, круглий”*. У Агати Крісті це прізвище зустрічається у такому прикладі: *“Mr. Ball of the Black Swan is here with a young woman, sir” [8, 115]*.

Прізвища, що описують зовнішність їх носіїв, можуть повідати про те, якого кольору було волосся у родоначальника сім’ї. Прізвища персонажів Агати Крісті, співвіднесені з кольором їх волосся, просто вражають читача багатством і різноманітністю колірної палітри, наприклад: прізвище *Black* походить від давньоанглійського “*blaec” – “чорний”;* прізвище *Cole* утворене від давньоанглійського *“cola” ,* що в переносному розумінні означає *“чорний, як вугілля”;* прізвище *Browning* утворене складанням давньоскандинавского *“brun”* – “*коричневий”* і суфікса *“-ing”*); в основу прізвища *Russel* ліг давньофранцузький прикметник *“rous” – “червоний, рудий”;* прізвище *Grey*, утворене від давньоанглійського *graeg*, означає *“сірий, сивий”*; прізвище *Blunt* походить від середньоанглійського *“blond”* або *“blonde”,* що перекладається як *“світлий, білявий; блондин, блондинка”,* і, нарешті, прізвище *Crippen* вказує не на колір, а на іншу особливість волосся, так як воно утворене від давньоанглійського *“crisp” – “кучерявий”*. Розглянемо приклади з творів А.Крісті, в яких зустрічаються деякі з цих імен: *“There was a Mr.Cole there last time I went down to Devonshire” [6, 62];*

“I have heard Hector Blunt described as a woman hater” [7, 40]; “I should never have suspected Miss Russell of a fondness for detective story” [7, 27]; “What are you thinkimg of, Miss Grey?” [8, 72].

Не менш цікаві прізвища, що відносяться до 2- ої групи.

2) Прізвища, які вказують на риси характеру, духовні та фізичні якості їх носіїв. У подібних прізвищах знаходили відображення і вад, і чеснот людей. Агата Крісті, як правило, давала своїм персонажам прізвища, які вказують на їх позитивні якості. Так, ім’я *Curtis у*творене від середнєангл. *“curteis”*, що означає *“вічливий, чемний”,* наприклад: “I was wondering if a friend of mine had been staying here lately /A Captain Curtis” [6, 10].

Наступне прізвище добре відоме нам. Це помічник Еркюля Пуаро Hastings. Воно походить від слова *“haste”,* що в перекладі означає *“поспішність”.* Агата Крісті не раз вказувала його поспішні висновки, і не приховувала того, що і її, і Еркюля це часто дратувало: *“This is my friend, Captain Hastings, who aids me in my little problems” [10, 42].*

Часто в основу прізвищ закладалася сукупність таких якостей, як сміливість, величність, популярність. Прізвище *Keble,* що зустрічається в детективі “The Labours of Hercules”, імовірно утворене від давньоанглійського слова *“cothbeald”,* що має два компоненти: *“cuth” – “відомий, знаменитий”* і *“beald” – “сміливий, стійкий, відважний”.* Це прізвище використане в такому прикладі *“Miss Keble had been blamed for Nanki Poo’s disappearance” [6, 11].* Подібні значення мають другі компоненти прізвищ *Armstrong,* наприклад: *“And now Dr.Armstrona had definitely arrived” [9, 160]*, і *Maynard* , наприклад: *“Or perhaps you come from Mr.Mavnard?” [8, 135].* Порівняємо етимологію цих прізвищ. Прізвище *Armstrong* походить від давньоанглійського *“earm, arm” – “рука” і “strang, strong” – “сильний, твердий, хоробрий, сміливий, рішучий”.* Прізвище *Maynard* має давньоверхньонімецьке походження і утворене від слів *“magan”,* що означає *“міць, сила”* і *“hart” – “сильний, завзятий”.*

Тільки один персонаж детектива “The Mystery of King’s Abbot” має прізвище *Folliott* , що вказує на низький рівень його розумових здібностей. Це прізвище утворене складанням старофранцузського прикметника *"fol"* зі значенням *“дурний”* і зменшувального суфікса *"et"*. Використання цього прізвища проілюстровано в такому прикладі: *"Reads allright. Mrs.Richard Folliott. Marby Grange, Marby. Who’s this woman? [7, 103]*.

3) Прізвища, які вказують на схожість людини з тваринами, птахами або рослинами відносяться до третьї підгрупи прізвищ. Фантазія людей, що придумують прізвиська, які згодом перетворюються на прізвища, найбільш яскраво проявилася у створенні саме цієї підгрупи.

Людям давали прізвиська за їх схожість з представниками флори і фауни, за їх поведінкою, зовнішнім виглядом, характером. Образливі, на наш погляд, прізвиська лежать в основі прізвищ *Hoggin* і *Grice*, використані А.Крісті у детективах “*There was Dolly Grice to have a needle out of her finger” [7, 110]; “Ring up this Sir Joseph Hoggin” [6, 6]*. Дані прізвища утворені від середньоанглійських слів, що мають одне і теж значення: *Grice* утворено від *“gris” – “свиня, підсвинок”*, а *Hoggin* – від *“hog” – “свиня, борів”*. Приємніша для носія прізвиська схожість була відображена в прізвищі *Llewellyn*, що зустрічається в творі “Ten Little Niggers”: *“Llewellyn, for the Crown, had bungled it a bit. He had tried to prove too much” [9, 192]*. Це прізвище уельського походження було утворене від слів *“llew” – “лев” і “eilun” – “схожість”*.

Агата Крісті використовувала також прізвища, які походять від прізвиськ, що вказують на схожість людей з птахами і рослинами, наприклад: прізвище *Partridge* походить від середньоанглійського *“petriche”,* що означає *“куріпка”;* прізвище *Rose* також має середньоанглійське походження і утворене від *"rose" –“троянда”;* прізвище *Peverel* виникло як зменшувальне від старофранцузського *“pevre” – “перець”,* прізвище *Beeton* походить від слова *“beet” – “буряк”*. Ці ВІ зустрічаються в таких прикладах: *“Mr.Patridge was a small man, a bank clerk by profession” [8, 33]; “While we searched the*

place we got Peverel – you know that murder" [6, 67]; "Her last place was as cook – housekeeper to an old lady, Miss Rose" [8, 19]; "First catch your hare, 'as Mrs. Beeton says in her cookery book – a wonderful book but terribly expensive ..." [10, 137].

4) Прізвища, які вказують на рід діяльності, професію іменованого. Четверта підгрупа є найчисленнішою. Більшість прізвищ цієї підгрупи, зафіксованих у творах А. Крісті, вказує на те, що їх носії займалися різними міськими ремеслами або іншою діяльністю, наприклад: *Carter* [середньоангл. *cartere "візник"*]; *Chandler* [давньоанглійське *chandeler "виробник"* або *"постачальник свічок"; "торговець свічками"*]; *Cooper* [середньоангл. *caupare "бондар, бондарі"*]; *Tailor* [давньоанглійське *tailour "швець"*]; *Landor* [середньоангл. *lavendere "пралля, працівник у пральні"*]; *Parker* [середньоангл. *parkere "сторож парку, доглядач парку"*]; *Homer* [давньофранц. *heaumier "виробник шоломів"*]. Агата Крісті використала ці прізвища в таких прикладах: *"His father is Admiral Chandler" [6, 35]; "The door was opened with admirable promptitude by Parker, the buttler" [7, 36]; "The Chief Constable of Sussex, Inspector Glen from Andover, Superintendent Carter of the Sussex police .. were all assembled together" [8, 40]; "A thousand pounds to his housekeeper, Miss Russell; fifty pounds to the cook, Emma Cooper" [7, 95].*

Проаналізувавши оніми, використані Агатою Крісті у своїх творах, ми з'ясували, що найчастіше вона давала своїм персонажам топонімічні прізвища та ті, що вказують на рід занять. Це відповідає тому стану, який склався в англійській мові в цілому: прізвища, утворені від топонімів, складають 50% від усіх англійських прізвищ, а прізвища, що вказують на професію – 20 % .

Таким чином, СВІ, будучи багатим матеріалом для дослідження, дають велику інформацію про їх власників, починаючи з місцевості, де вони живуть, діяльності, якою вони займаються, і закінчуючи їх зовнішністю та поведінкою.

Вдумливому читачеві СВІ можуть розповісти не тільки про зовнішність персонажа, а й дають уявлення про характер, духовні якості особистості, її сутність. Нагадаємо етимологію чоловічого імені *Geoffrey* , що походить від давньоверхньонімецького *“gavja” – “область, край” і “frithu” –“мир, спокій”*. Безсумнівно, що герой з таким ім’ям повинен бути спокійною, врівноваженою людиною. Це можна проілюструвати прикладами: *“In the two years – that Geoffrey Raymond has been secretary to Ackroyd, I have never seen him ruffled or out of temper” [7, 63]; “Even the brutal murder of his friend and employer could not dim Geoffrey Raymond’s spirit for long. Perhaps that is as it should be. I do not know. I have lost the quality of resilience long since myself”[7, 65].*

У прізвище одного з головних героїв цього ж твору *Роджера Акройда* Агата Крісті заклала якусь фатальність, неминучість смерті. Розглянемо етимологію цього прізвища: *Ackroyd* походить від давньоанглійських слів *“ac” – “дуб” і “rod” – “хрест, розп’яття, шибениця”*. Незважаючи на те, що цей персонаж був отруєний, а не повішений, цінність даної етимології не зменшується, вона допомагає створенню загальної атмосфери напруженості перед вбивством, коли існує фатальність кінцевого результату: *“Poor old Ackroyd ... I suppose I must have meant to murder him all along” [7, 212].*

Особливої уваги заслуговує і прізвище *Sheppard* з роману “Mystery of King’s Abbot”, яка є варіантом прізвища *Shepherd*. Воно походить від давньоанглійського *"sceaphyrde",* що означає *“пастух”*. Завдяки оригінальному задуму, вбивця, що носить це прізвище, стає оповідачем, розказуючи всю історію від першої особи. Він, немов пастух, провідник овець, змушує недогадливих читачів слідувати його розповіді так, що вони, підозрюючи то одного героя, то іншого, до кінця детектива не можуть зрозуміти, хто ж є справжнім злочинцем. Це під силу тільки Еркюлю Пуаро: *“Poirot paused and then said, with a slightly raised voice: “The murder must have been a person ... who knew Ackroyd well enough to know that he had purchased a dictaphone , a person who was of a mechanical turn of mind, who had the study to*

himself for a few minutes after the crime was discovered while Parker was telephoning for the police. In fact – Dr.Sheppard!" [7, 209].

Прізвище вбивці, а також його ім'я в іншому детективі – "Ten Little Niggers" є символічним, промовистим: *Justice Wargrave*. Прізвише *Wargrave* (порівняйте з сучасними англ. словами *"war"* і *"grave"*) має похмурий, зловісний відтінок, тоді як ім'я вказує на позитивну якість героя, його справедливість. Даючи своєму героєві таке ім'я і таке прізвище Крісті спробувала передати сутність його особистості. Сам вбивця розповідає про себе: *"I have a definite sadistic delight in seeing or causing death ... From the early age I knew very strongly the lust to kill. But side by side with this went a contradictory trait – a strong sense of justice" [9, 294]; "I have a reputation as a hanging judge, but that is unfair. I have always been strictly just and scrupulous in my summing-up of a case" [9, 294]*. Justice Wargrave взяв на себе роль судді над злочинцями, які не були засуджені. Намагаючись бути справедливим, жорстоко вбиваючи свої жертви, він сам стає злочинцем, і йому не залишається нічого, як вчинити самогубство.

Спираючись на наведені приклади ми можемо зробити висновок, що у своїх творах А.Крісті використовувала СВІ як засоби створення і розкриття художнього образу. Більшість прізвищ та імен персонажів А.Крісті є промовистими та символічними, оскільки вони допомагають читачеві уявити зовнішність героя, зрозуміти його характер, а також його місце в соціумі.

Висновки. Дослідження семантичних особливостей СВІ, які використала А.Крісті, виявило національну самобутність і своєрідність історичного розвитку англійського народу, його культури й мови.

Дослідження англійських прізвищ показало, що більшість з них є відтопонімічними, тобто утвореними від топонімів. Рідше зустрічаються прізвища-прізвиська, що вказують на зовнішність, характер, схожість з якоюсь твариною чи рослиною, професію носія прізвища, і відантропонімічні (патронімічні) прізвища, утворені від власних імен.

Проаналізувавши оніми, використані Агатою Крісті у своїх творах, ми можемо стверджувати, що вибір їх не є випадковим, а служить меті глибшого розкриття теми та ідеї творів. Багато імен і прізвищ в книгах А.Крісті є промовистими, тобто дають проникливому читачеві додаткову інформацію про особу персонажа, його професію, соціальну приналежність і т.д. Таким чином, і антропоніми і топоніми є не тільки засобом створення художнього фону твори, який яскраво і точно відображає картину життя сучасного англійського суспільства, але і служать джерелом для глибокого вивчення культури, історії, традицій Великобританії.

Дане дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми. Подальшого опрацювання потребує питання функціональних особливостей СВІ.

A.Fridrikh. Semantic Peculiarities of English Surnames in the works of Agatha Christie. *The article thesis deals with the investigation of semantic peculiarities of English symbolic proper names. An attempt is made to determine the symbolic meaning of proper names, to singe out individual onomastic rows of symbolic proper names and to classify them semantically. The semantics and functioning of symbolic proper names are found to differ essentially from those of usual onomastic words. The semantics of symbolic proper names in full measure can be defined within the framework of the linguistic area studies theory of word meanings. The conditions and functioning spheres of symbolic proper names are described.*

Key words: *proper name, symbolic meaning, semantic classification, symbolic anthropomyns, symbolic toponyms.*

А.Фридрих. Особенности семантики английских имен собственныхв произведениях Агаты Крист. *В статье проанализировано імена и фамилии, использованные Агатой Кристи в своих произведениях. Обосновано, что их выбор является не случайным, а служит цели более глубокого раскрытия темы и идеи призведений; они являются не только средством создания художественного фона произведения, который ярко и точно отражает картину жизни современного английского общества, но и*

служат источником для глубокого изучения культуры, истории, традиций Великобритании.

Ключевые слова: *онимы, имя собственное, символическое значение, семантическая классификация, символические anthropotyns, символические топонимы.*

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бережна М. В. Тринадцять етапів перекладу власних назв та імен / М.В.Бережна // Вісник СумДУ. Філологія. – 2007. – № 1. – С. 62-67.
2. Карпенко. О. Ю. Проблематика когнітивної ономастики / О.Ю.Карпенко – Одеса : Астропринт, 2006. – 325 с.
3. Леонович О.А. В мире английских имен / О.А. Леонович. – [1-е изд., испр. и доп.]. – М. : ООО “Издательство АСТ” :ООО “Издательство Астрель”, 2002. – 140 с.
4. Леонович О. А. Очерки английской ономастики: Пособие для преподователей / О. А. Леонович. – М. : Интерфакс, 1994. – 128 с.
5. B. Cottle. The Penguin Dictionary of Surnames / B. Cottle. – Baltimore; Maryland, 1967. – 448 p.
6. Christie A. The Labours of Hercules. – М.: Вища школа, 1991. – 96 с.
7. Christie A. The Mystery of King’s Abbot. – Moscow: Vyssaja Skola, 1980. – 230с.
8. Christie A. The ABC Murders. – Moscow: Raduga Publisher, 1989. – 400 с.
9. Christie A. Ten Little Niggers. – М.: Правда, 1991. – 256 с.
10. Chtistie A. Selected Detective Prose. / Сост. Г.А. Анджапаридзе. – Moscow: Raduga Publisher, 1989. – 405 с.

С. Бєлова
Рівне

ПРОЕКТНА МЕТОДИКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ Г.ШАРРЕЛЬМАНА

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Воробйова Л. М.
Коментар до художнього твору в контексті міжкультурної комунікації 9
Кочубей О. С.
Основні риси поняття «міжкультурна компетенція»
в структурі перекладацької компетентності 15
Самборська І. М.
Внутренняя форма и мотивированность производного слова 20
Войтенко І. Г.
Роль географічних стереотипів у англомовному
політичному дискурсі 25
Ступчик З. Р.
Підприємливість як засіб активізації розвитку міжкультурної
комунікації учнів на уроках англійської мови 29
Денисова С. П., Кузьмич О. В., Ніколаєва І. А.
Способи вираження інтенції звинувачення..... 33
Верьовкіна О. Є., Опанасик А. В.
Комунікативні інтенції в американському дискурсі..... 36

СЕКЦІЯ 2. ТРАДИЦІЙНІ ТА НОВІТНІ АСПЕКТИ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Калиниченко М. М.
Загублений острів Германа Мелвілла..... 42
Воробйова І. А.
До проблеми передачі стилістично забарвленої лексики в перекладах
роману Т. Пратчетта “Правда” 46
Джава І. О.
Funktion des Zitats in Plenzdorfs „Die neuen Leiden des jungen W.“ 58
Фрідріх А. В.
Особливості семантики англійських онімів у творах Агати Крісті..... 63
Бєлова С. А
Проектна методика як засіб формування креативних
здібностей особистості у творчій спадщині Г. Шаррельмана..... 80
Ярута Н. П.
Сучасна популярна біографія Заходу: виникнення
та тенденції розвитку 87
Пантілеєнко К. С.
Вплив ментальності на мовну репрезентацію концепту «життя»
в романі сучасної письменниці М. Матіос 93

Касаткіна-Кубишкіна О. В.
Соціолінгвістичні та синтактико-стилістичні особливості рекламних текстів 97
Вовчук Н. І.
Словообразовательные микрополя неолексем в русской поэзии конца XX века 103
Бігунов Д. О.
Особливості дефініції терміну “мовленнєвий конфлікт” 108
Івашкевич Е. Е.
The Ways of the Explication of Colloquial and Everyday Vocabulary in the Translation of the Novel “The Catcher in the Rye” by Jerome David Salinger 113
Афанас’єва Л. В.
Лексико – семантичне поле як лінгвістичне поняття..... 115
Зубілевич М. І., Бігунова С. А.
Поняття гендеру як елементу сучасного наукового знання (британський досвід)..... 120
Романюк С. К.
Рекламний дискурс: підходи до визначення, співвідношення з суміжними поняттями..... 126

СЕКЦІЯ 3. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Кватоуз Лейла (Abu Qatousah Laila)
The Challenge of Reading in L2 132
Божок О. С.
Мовна компетентність у координатах підготовки вчителя іноземних мов (англійська)..... 135
Перерва К. М.
Applications of network technologies in English teaching 144
Гронь Л. В.
Переказ іншомовного тексту як методична проблема..... 147
Лук’янчук М. В.
Формування та розвиток творчих здібностей молодших школярів у змісті предмета «Іноземна мова»..... 153
Бердичевська І. В.
Формування полікультурної компетентності студентів засобами іноземної мови..... 162
Судима Т. М.
Застосування комунікативних методик у викладанні граматики англійської мови..... 178
Антоненко Н. Є.
Використання інтерактивних технологій у процесі навчання іншомовного мовленнєвого спілкування..... 182

Якимчук Н. О.
Innovative Technologies in Learning and Teaching English 187
Федоришин О. П.
Технологія застосування кооперативного навчання
на заняттях з іноземної мови у вищій школі 191
Богатирчук Л. М.
Sprichwörter im Deutschunterricht 199
Чапюк Ю. С., Завіднюк К. В.
Підготовка майбутнього вчителя до розвитку творчого
мислення молодших школярів засобами іноземної мови 203
Джава Н. А.
Zehn Merkmale guten Unterrichts 207
Антюхова Н. І.
Структурна модель творчого потенціалу майбутнього
вчителя іноземних мов 210
Сичук А. С.
Bringing Up Responsible Citizens at the English Lessons 219
Пивоварчук Т. О.
Didaktisch-methodische Prinzipien des Fremdsprachenunterrichts 224
Денисова Л. П., Кузьмич О. В.
Нетрадиційні методики викладання іноземних мов 227
Бігунова С. А., Зубілевич М. І.
Вплив компонентів культури на процес культурологічно
зорієнтованого навчання іноземної мови 233
Ніколаєва І. А.
Полікультурне виховання та вплив гендеру на процес
спілкування іноземною мовою 237
Бойко Н. Г., Конопльова Ю. О.
Роль і місце патріотичного виховання в процесі формування
соціокультурної компетенції учнів на уроках іноземної мови 249
Луцик І. .Г.
Принципи та методичні прийоми комунікативного
навчання англійської мови 256
Михальчук Н. О., Мазяр В. М.
До проблеми культуроспрямованого оволодіння
студентами іноземними мовами 267
Федорець М. А.
Теоретичний аспект професійної компетентності
сучасного викладача іноземної мови іноземної мови 275
Постоленко І. С.
Участь британських батьків в організації
шкільного педагогічного процесу 282
Бляшевська А. В, Леонова Л. Ф.
Методи підвищення рівня активності студентів-підлітків коледжу 285

СЕКЦІЯ 4. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Федоришин О. П.
Колаборативне навчання як інтерактивний метод
навчання іноземної мови у вищій школі 289
Федоришина В. О.
Teaching Profession in Ontario, Canada 297
Березіна Н. Л.
Педагогічні технології на основі активізації та
інтенсифікації діяльності студентів 304
Стомпор Моніка
Educational Situation of Teaching Polish Language in Norway..... 316
Леонова Л. Ф.
Комунікативні стратегії навчання англійської мови
(на прикладі роботи з граматичним матеріалом)..... 330
Константінова О. В.
Навчання студентів-філологів особливостям перекладу
англомовних документів 340
Данілова Н. Р., Денисюк Л. В.
Інноваційні та педагогічні нововведення у методиці
навчання іноземних мов у ВНЗ 347
Вєтрова І. М.
Роль спецкурсу «Альтернативні школи США»
у процесі професійної підготовки вчителя англійської мови..... 350
Федорець М. А.
Використання методу проектів як засобу підвищення
ефективності викладання іноземних мов
у вищих педагогічних навчальних закладах 353
Бляшевська А. В.
Інтерактивні методи навчання аудіювання як засіб реалізації
комунікативного підходу до вивчення англійської мови..... 359
Завіднюк К. В.
Метод асоціативних символів..... 370
Третьякова К. В.
Інтеграція дисципліни «латинська мова» в сучасний
освітній простір 374

СЕКЦІЯ 5. ЗІСТАВНА ЕТНОЛІНГВІСТИКА ТА ТЕРМІНОЛОГІЯ В АСПЕКТІ МОВНИХ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНИХ КАРТИН СВІТУ

Хатамі Моджтаба (Khatami Mojtaba)
Critical Thinking and Mindfulness among Iranian EFL Learners 379
Сабанюк О. П.
Мовна та концептуальна картини світу як відображення
свідомості нації..... 390
Курята Ю. В.
The Influence of the Religious Mythologem on the Formation
of Children's Spirituality..... 401
Смірнова М. Л.
Die wichtige Rolle der Fachübersetzung 404
Михальчук Н. О., Чала Ю. М.
The Ways of Solving the Problem of the Communicative
Behavior of People in English-Speaking Countries..... 411
Замашна С. М.
Проблеми перекладу і деякі шляхи їх подолання..... 437
Кіндрат Н. П.
Major Issues of Language and Gender 440
Корзієнко Н. В.
Американські топоніми-прізвиська як засіб передачі
національної ідентичності у мовній картині світу 444
Федорець М. А.
Концептуальні моделі у процесі оволодіння англійською
мовою та комбінаторні особливості термінології комунікації..... 448
Васильчук Н. В.
Поняття «картина світу» у сучасній лінгвістиці..... 454
Мосіна Ю. С.
Складність в роботі з англомовними технічними текстами
через неоднозначність перекладу термінів..... 460
Краєвський П. І.
Конфлікт – феномен соціального явища 464
Івашкевич І. В.
До питання розв'язання структури професійної компетентності
фахівця юридичної сфери діяльності..... 469
Івашкевич Е. З.
До питання розв'язання проблеми структури соціального
інтелекту як системи інтелектуальних здатностей особистості 473
Байло Ю. В.
До проблеми дефініції понять: концепт, поняття та
значення у сучасній лінгвістиці 484
Михальчук Н. О., Хупавцева Н. О.
До проблеми використання емпіричних методів дослідження
розуміння літературних творів старшокласниками 487
Івашкевич Е. З., Яцюрик А. О.
Розв'язання проблеми структури соціального інтелекту особистості

в парадигмальному просторі раціогуманістичної психології 492

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ 504